

ΤΑΞΕΙΔΙΩΤΙΚΑΙ ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ

[Οι ἀναγνώσται τοῦ «Ἡμερολογίου» ἐγνώρισαν ἤδη τὴν συμπαθεῖ καὶ διαπρεπεῖ ζωγράφον κυρίαν

Θάλειαν Φλωρᾶ Καραβία ἐκ τῶν ἐν αὐτῷ ὥραιων κατὰ καιροὺς εἰκόνων τῆς. Ἡ φήμη φέρεται ἀπὸ πολλοῦ τὸ ὄνομά τῆς καὶ πέραν τῶν ἑλληνικῶν ὁρίων. Ἔργα τῆς ἐκτεθέντα καὶ κριθέντα εἰς πολλὰς εὐρωπαϊκὰς Ἐκθέσεις ἐτυχον ἐνθουσιῶδους ὑποδοχῆς. Ἐγράψαμεν ἄλλοτε καὶ ἐξαπατηρῆσαμεν τὸ σπάνιον καλλιτεχνικὸν τῆς τάλαντον. Ὁ δημιουργικὸς τῆς χρωστήρ ἀπέδωκεν ὅ,τι εὐμορφὸν καὶ ἐκφραστικὸν ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ ἢ πλουσία φύσις τῆς Κων/πόλεως. Μορφαί, τοπία, ἀμφιέσεις, αἰγιαλοί, βουνά, λόφοι, πλοῖα, δένδρα — ὅλα ζοῦν καὶ ὀμιλοῦν εἰς τοὺς ζηλευτοὺς τῆς πίνακος. Ἄλλ' ἤδη θὰ τὴν παρουσιάσωμεν ἐδῶ καὶ ὡς χαριτωμένην λο-

γογράφον. Ἡ κυρία Θάλεια Φλωρᾶ Καραβία δὲν εἶνε μόνον τοῦ χρωστήρος, ἀλλὰ καὶ τοῦ καλάμου ἐμπνευσμένη καλλιτέχνης. Δὲν γράφει ἀπλῶς ζωγραφίζει, θαρρεῖς, ὡσάν νὰ ἐνσαρκῶνῃ μὲ γραμμὰς καὶ χρώματα τὰ γραφόμενά τῆς. Τόσην πλαστικότητα καὶ εἰκονικότητα ἔχει τὸ ὕφος τῆς, τὸ αἰσθητοποιῶν καὶ ζωντανεῖον ιδέας καὶ πράγματα. Καὶ τοῦτο, διότι πλὴν τῆς καλλιτεχνικῆς τῆς ἰδιοφυΐας, συνδυάζει ἐνταυτῷ καὶ μόρφωσιν ἐγκυκλοπαιδικὴν βαθεῖαν καὶ γλωσσομάθειαν πολλήν. Αἱ κάτωθι παρατιθέμεναι ἐντυπώσεις τῆς ἐξ Ἰταλίας ἐγράφησαν ὑπὸ τύπον ἰδιωτικῆς ἐπιστολῆς, χωρὶς καμμίαν ἀξίωσιν πρὸς δημοσιότητα. Καὶ ὅμως μὲ ποίαν λεπτότητα καὶ δύναμιν περιγράφει ὅσα ἡ φωτεινὴ καλλιτεχνικὴ τῆς ἀντίληψις εἶδε καὶ ἐθαύμασε. Τὰ εἶδε, τὰ ἠσθάνθη καὶ τὰ ἐκφράζεται ὡς ἀληθινὴ καλλιτέχνης.]

Εἰς τὸ Τυρρηνικὸν Πελάγος

9 Αὐγούστου

ΠΡΟΣΒΓΓΙΖΟΜΕΝ εἰς τὴν Νεάπολιν. Νά, ὁ κόλπος τῆς. Πρῶτα - πρῶτα προβάλλουν αἱ ὑψηλαὶ καὶ βραχυῶδεις ἀκταὶ τοῦ Κάπρι, ροδισμένα ἀπὸ τὸν πρωῖνὸν ἥλιον εἰς τὸν ὀμιχλώδη ὀρίζοντα. Ὁ Βεζούβιος οὔτε φαίνεται· εἶναι σκεπασμένος μὲ σύννεφα ἀπὸ ἀτμούς, ἀπὸ βαρεῖς ἀτμούς ζέστης... Οἱ ταξειδιῶται ἀνεβοκατεβαίνουν, ἐτοιμάζονται πρὸς ἀναχώρησιν, ἀνοίγουν τὰ βαλάντια των, ἐνῶ οἱ κέλνερ τοὺς παραμονεύουν, τοὺς πλησιάζουν, ὑποκλίνονται, εὐχαριστοῦν... αἱ ὑπηρεσίαι των ἀνταλλάσσονται εἰς pourboir — τὸ

βαπόρι προχωρεί βραδύτερον—αί άκται έκτυλίσσονται όλονέν πλησιέστερον και... ήλθομεν!

Άπό μακράν έρχεται μυρμηκιά άκατίων! και τί νομίζετε είναι; Ούτε τελωνοφύλακες, ούτε άστυνόμοι, ούτε λεμβούχοι διά την μεταφοράν των ταξειδιωτών... Είναι ο πτωχός και όκηγρός όχλος της Νεαπόλεως που έρχεται πανστρατιά: άνδρες, κορίτσια και παιδιά, να έπαιτήση την δεκάραν των ταξειδιωτών με τραγούδια, με κιθάραν και μανδολίνα και με τās επιδείξεις άπειρων κολυμβητικών κατορθωμάτων. Και βλέπεις γυμνά σώματα με χρώματα τετρακότας να διαγράφονται επί του βαθυπρασίνου χρώματος της θαλάσσης, με χειρονομίας ζωηράς και με στάσεις χαριτωμένας και διά μιās τά χάνεις. Και ιδού πάλιν αναδύονται από τὰ πράσινα νερά σαν Τρίτωνες και από τούς λευκούς άφρούς τινάσσονται μαύραι κεφαλαί και ο νικητής—διότι γίνεται πάλη υπό τὰ νερά—κρατεί εις τό στόμα τό λάφυρόν του, την δεκάραν ή τό νικέλιον νόμισμα ή ό,τι τέλος τῆ ρίψη ο περίεργος άγνωθέτης ταξειδιώτης. Και με την συνοδείαν αὐτήν των φωνών, των μουσικῶν και των άλλων πωλητῶν διαφόρων άντικειμένων ή όπωρῶν κλπ., οι όποιοι σκορπίζονται εις τό κατάστρωμα δελεάζοντες τούς ταξειδιώτας με τὰ κοράλλια των, τὰ μωσαϊκά και τὰ άλλα μικρολογήματά των, φθάνομεν και άγκυροβολοῦμεν...

Ρώμη, 12 Αύγουστου έσπέρας

Τό από Νεαπόλεως εις Ρώμην σιδηροδρομικόν ταξειδι πολύ πληκτικόν. Ζέστη, βαγόνια στενόχωρα και κόσμος πολὺς και πεντάωρος άποκλεισμός μέσα εις άσφυκτικήν άτμοσφαιραν. Πρὸς τό βραδύ δμως ή δύσις του ήλιου όπισω από τās λοφοσειράς, τās όποιας στέλλουν μακρόθεν τὰ Άπέννινα, ειχε κάτι μελαγχολικόν και ώραιον—πὼς ή πράσινη εκείνη γῆ έπαιρνε τό βαθύ χρώμα της σκιάς! θαρρείς κάποιαν σκεπτικήν φυσιογνωμίαν' όλη ή φύσις έφαινετο βυθίζομένη εις άναμνήσεις... Πόσα έχουν περάσει επ' αὐτῆς έδῶ επάνω! Και εις τό σκίόφως τό θαμβόν και εις την άχλύν μακρὰ ήρχισαν να φαίνωνται τὰ φῶτα της Ρώμης, της άπεράντου και επιβλητικῆς πόλεως... Πόσοι την έφευγαν άλλοτε, γυμνοί και στενάζοντες, την αίμοσταγῆ και όργιάζουσαν εις χλιδήν και εις πανηγύρεις, την πανίσχυρον πόλιν των Ρωμαίων, και πὼς θά εκρυπτον την λιτήν και άγνήν ζωήν των εις αὐτούς τούς έρημικούς λόφους οι πρώτοι Χριστιανοί!

Η Ρώμη! Άλλά τί ήμπορώ να ειπῶ έγὼ διά την Ρώμην!; Τόσοι κάλαμοι ισχυροί έγραφαν τόσα και τόσα και μολαταῦτα ή Ρώμη θά στέκεται πάντα ὡσαν νέον και ανεξάντλητον θέμα! Μοῦ φαίνεται ότι ειμαι χρόνια έδῶ πέρα, — και δμως ειμαι μόνον τρεις ήμέρας! Κάθε ήμέραν πηγαίνομεν εις τό Βατικανόν, χθές εις την Chappelle de la Sixtine—εις τὰ γιγαντώδη έργα του Μιχαήλ Άγγέλου, τὰ όποια θαρρείς αληθινά καταβαίνουν από τον οὐρανόν—έτσι καθὼς είναι επί του μεγαλοπρεπούς και μακροῦ θόλου' αί Σίβυλλαι,

θαρρείς, θὰ κατεβάσουν τὰ βιβλία των, εἰς τὰ ὅποια μόναι ἐκεῖναι εἰξεύρουν νὰ διαβάζουν καὶ νὰ εἰποῦν τὸ μέλλον τῆς ἀνθρωπότητος· — οἱ προφῆται κἀθηνται αἰώνια σκεπτικοί· — καὶ ἡ ἐξέλιξις τῆς Δημιουργίας τοῦ Κόσμου ἀπετυπώθη ὡσάν μία αἰωνία ἀλήθεια! Αὐτὰ τὰ ἔργα τοῦ Μιχαήλ Ἀγγέλου μὲ συνήρπασαν περισσότερο καὶ ἀπὸ τὴν «Τελευταίαν Κρίσιν» του, ἐπὶ τῶν δύο δὲ πλευρῶν τοῦ Ναοῦ ἐκτυλίσσονται θαυμάσιαι συνθέσεις ἐκ τῆς παλαιᾶς καὶ νέας Διαθήκης· — ραφωδίαί ἐκ τῆς Ἰερᾶς Ἱστορίας ἀπὸ τὸν Μποτιτσέλλη, τὸν Gignorelli, τὸν Rosselli καὶ τὸν Chirlandajo. Μόνον ποῦ εἶναι λυπηρὸν ὅτι καταστρέφονται καὶ θαμβῶνουν μὲ τὸν καιρὸν καὶ θὰ ἦνε φοβερὰ ἀπώλεια! — Σήμερον ἤμεθα εἰς τ' ἀγάλματα. Τί θησαυροί! Καὶ εἶνε τόσον πολλὰ, ποῦ πρέπει κάνεις νὰ υπάγῃ ἐπανειλημμένως, διὰ νὰ διαλέξῃ ἀριστουργήματα . . . . .

Ρώμη, 14 Αὐγούστου

Ἀρχίζω κάπως νὰ συνέρχωμαι ἀπὸ τὴν πρώτην θύελλαν τῶν ἐντυπώσεων ἐκ τοῦ νέου περιβάλλοντος. Εὐθύς, ἀπὸ τὰς πρώτας ἡμέρας, καὶ τώρα ἀκόμη, ἐξακολουθῶ τὸ ἀκατάπαυστον τρέξιμον εἰς τ' ἀξιοθαυμαστότερα τῆς Ρώμης, χάσκημα διαρκές, ἐπιφωνήματα ποικίλα, ἀναλόγως τοῦ κλονισμοῦ ἐκ τῆς ἐντυπώσεως ἢ σιωπῆ καὶ κύτταγμα μόνον, συγκέντρωσις δηλαδὴ ὅλης τῆς ψυχῆς στὰ μάτια. — Μοῦ φαίνεται ὅτι δὲν βλέπω τὴν Ρώμην μὲ σειρὰν καὶ μὲ μέθοδον. Ἐκεῖ ποῦ βλέπω τὰ ἐρείπια τῆς ἡλιόλουστα, τὰ χορταριασμένα μάρμαρα, τὰ κρημισμένα τεῖχη τῶν ναῶν, τὰ ὅποια στεφανώνουσι ἀγρία φυτεία, ἀντικρῦζω ἔπειτα καμμιά μισοανοιγμένην θύραν ἐκκλησίας, χώνομαι μέσα καὶ διὰ μιᾶς μεταφέρομαι εἰς τὸ κατανυκτικὸν σκιόφωσ τοῦ Μεσαιῶνος, εἰς τὸ ὅποιον μόλις διακρίνονται οἱ μαρμάρينوι Ἅγιοι μὲ τὴν ἱκετευτικὴν ἢ ἐκστατικὴν των στάσιν πρὸς τὸν οὐρανόν, ὡσάν νὰ θέλουν νὰ πετάξουν ἐκεῖ ἐπάνω—καὶ ποῦ καὶ ποῦ κανέναν Ἐσταυρωμένον μὲ τὸ βλέμμα τῆς συγγνώμης πρὸς τὴν γῆν,—ἐνῶ εἰς τὰς σκοτεινάς chapelles μεγάλαι εἰκόνες παριστάνουν τὰ μαρτύρια τῶν Ἁγίων ἢ τὸν θρίαμβον τῆς Παναγίας. . . Ἡ Ρώμη, ἀλήθεια, εἶναι κυκλῶν ὄλων τῶν αἰώνων. Εἰς τὸ Forum Romanum π. χ. ἐκεῖ ἐπὶ τῶν συντριμμάτων τῶν ναῶν τῆς Ἀφροδίτης, τῶν ἀνακτόρων τοῦ Νέρωνος καὶ τῆς Ποππαίας, ἐγείρονται ἐκκλησαί χριστιανικαὶ μὲ τοὺς σοβαροὺς των θόλους, ἔργα τῆς Ἀναγεννήσεως, ἡ ὅποια μὲ θρησκευτικὴν εὐλάβειαν ἐστόλισε τὰς προσόψεις των μὲ κιονόκρανα καὶ μὲ στήλας ἀρχαίων ρυθμῶν, πολλάκις δὲ καὶ μὲ τὰ ἴδια συντρίμματα ἐκείνων· καὶ βλέπει κάνεις καθαρὰ καὶ ὀλοφάνερα πῶς τὸ πνεῦμα τῆς Ἀναγεννήσεως εἶνε γνήσιον τέκνον τοῦ ἀρχαίου ἐλληνικοῦ πνεύματος καὶ πῶς τὸ κομματιασμένον δένδρον τῆς Ἀρχαιότητος ἀναθάλλει ὡς πλούσιος καὶ ὠραῖος βλαστὸς—ἢ Ἀναγέννησις—μὲ τὴν θαυμασίαν ἀνθησίαν του. Καὶ ἀρχίζει μία ἀγάπη καὶ μία λατρεία τῆς Τέχνης, μὲ τὴν ὁποίαν ἐννοοῦν οἱ ἄνθρωποι ἐκείνης τῆς μεγάλης ἐποχῆς νὰ στολίσουν ὅλην

των τὴν ζωὴν καὶ σχηματίζουν ἕν ἰδιαίτερον καλλιτεχνικόν, λεπτόν, ἀληθινὰ ἀριστοκρατικόν γούστο. τὸ ὁποῖον εἶνε τέρψις καὶ ἀπόλαυσις τῶν ὀφθαλμῶν. Καὶ ἐπειδὴ ἀγαποῦσαν πραγματικὰ τὴν Τέχνην, ἐφρόντιζαν νὰ γίνουν τὰ ἔργα τῆς στερεὰ καὶ διαρκῆ διὰ μέσου τῶν αἰώνων . . .

Ἐν τούτοις δὲν προφθάνω νὰ ρεμβάσω ἐπὶ πολὺ ἐμπρὸς εἰς ὅ,τι βλέπω, διότι ἐπήραμεν καὶ ἡμεῖς τὰς περιηγητικὰς συνηθείας καὶ συμβουλευόμεθα συχνότατα τὸν καλὸν Μπαίτεκερ, μὲ τὸν ὁποῖον βλέπομεν νὰ ἐπιστρέφουν τὸ μεσημέρι κατάκοποι οἱ διεθνεῖς ὄμιλοι τῶν συγκατοίκων μας εἰς τὴν pension. Ἄ! ἐκεῖνοι ἐννοοῦν νὰ κάμουν τὸ καθήκον των μέχρι κεραίας καὶ νὰ μὴ λείψῃ οὔτε νυχάκι ἀπὸ τὸ ταρίχευμα τῶν γνώσεων, τὸ ὁποῖον θ' ἀποταμιεύσουν ἀπὸ τὴν Ρώμην καὶ μὲ αὐτὸ θὰ ποικίλλουν βέβαια καὶ τὰς συνομιλίαις των κατὰ τὰς συναναστροφὰς εἰς τὰς πατρίδας των. Πῶς λαχταροῦν, μήπως τοὺς ξεφύγῃ τίποτε καὶ μὴ τυχὸν δὲν ἤξεύρουν π.χ. νὰ εἰποῦν πόσαι στῆλαι μένουν ὄρθιαι ἀπὸ τὸν ναὸν τοῦ Κάστορος καὶ Πολυδεύκου εἰς τὸ Forum Romanum, ἢ ποῦ κοντὰ εἶνε ὁ τάφος τοῦ Καρακάλλου. Πολλοὶ ὅμως εἶνε νέοι σπουδασταί, οἱ ὁποῖοι μὲ πραγματικὸν ζῆλον τὰ σπουδάζουν—οἱ περισσότεροι Ἀμερικανοί. Νά, καὶ ἡμεῖς περιηγητικώτατα ἐκάμαμεν ἕνα μακρότατον γῦρον ἀπὸ τὸ ἀρχαῖον Ἀμφιθέατρον διὰ τῆς θριαμβευτικῆς ἀψίδος τοῦ Κωνσταντίνου, ἔξω ἀπὸ τὰ παλαιὰ τεῖχη, εἰς τὴν βασιλίσειαν τῶν δδῶν Ἀππία, ἣ ὁποία κάθε βῆμα εἶνε ἱστορία καὶ παράδοσις καὶ κατεσπαρμένη ἀπὸ μάρμαρα καὶ ἀναμνήσεις καὶ τάφους ἀρχαιοτάτους. Ὁ ἀμαξᾶς—ἔδῳ οἱ ἀμαξάδες ξεύρουν καλὰ τὸ παρελθὸν τῆς χώρας των—μᾶς ἔδειξε μὲ ἰδιαιτέραν ὑπερηφάνειαν τὸ ἐκκλησάκι «Domino quo vadis?» Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος εἶναι αἱ κατακόμβαι εἰς ἀπέραντον ἔκτασιν καὶ ὅλα αὐτὰ νομίζεις ὅτι ἐφύλαξαν τὸ ὕφος τῆς ἐποχῆς των, κἀτι τι βαρὺ καὶ μελαγχολικόν. Ἡ Ρώμη ἀπὸ ἐκεῖ φαίνεται βυθισμένη εἰς μίαν ἀχλὺν καὶ θαρρεῖς ὅτι εἶνε ἡ παλαιὰ ἐκείνη πόλις τῶν ὑπερβολῶν—τοῦ μεγαλείου καὶ τοῦ πλοῦτου, ἀλλὰ καὶ τῆς διαφθορᾶς καὶ τῶν ὀργίων, — τῆς ἀπανθρωπίας καὶ τῆς σκληρότητος, τὴν ὁποίαν φεύγουν οἱ καταπονούμενοι καὶ οἱ δυστυχεῖς καὶ καταβαίνουν τὰ скаλοπάτια ἐκεῖνα πρὸς τὰ βᾶθη τῆς γῆς, μαγευμένοι ἀπὸ τὸ νέον φῶς τῆς νέας θρησκείας, — καὶ κρύπτουν ἐκεῖ τὴν λατρείαν τοῦ Θεοῦ τοῦ ἐλέους καὶ τῆς ἀδελφωσύνης.

Φλωρεντία, 18 Αὐγούστου

Τί ὦραϊα ἡ Φλωρεντία! Τί μαγικὴ πόλις! Αὐτὴ φυλάττει πλέον ἀγνὸν τὸν χαρακτήρα τῆς Ἀναγεννήσεως. Ἐδῳ τίποτε ἀρχαῖον—δηλαδὴ ρωμαϊκῆς ἐποχῆς. Ἐδῳ εἶναι καθαρὰ Ἰταλία—καὶ ὅλη ἡ λάμψις, ὅλο τὸ σοβαρὸν μεγαλεῖον τῆς Ἀναγεννήσεως! Εἰς τὴν Πίζαν ἐπεράσαμεν ἐπίσης πολὺ ὦραϊα· ἐπεσκέφθημεν τὴν Μητρόπολιν καὶ τὸ Βαπτιστήριον, τὸ ὁποῖον ἔχει θαυμασίαν ἠχώ, ὅπου δὲν ἐχορταίναμεν μὲ τρεῖς νόταις, τὰς ὁποίας ἐφώναζεν ὁ φύλαξ ἐκεῖ— ἐγί-

νοντο σωστά records ὡσάν ἀπὸ ἐκκλησιαστικὸν ὄργανον, — καὶτι ἔκτακτον. Εἶδαμεν καὶ τὸν παράξενον κεκλιμένον πύργον, τὸν ἀκροβατισμὸν αὐτὸν τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς καὶ μ. μ. ἐφθάσαμεν ἐδῶ. Τὸ ξενοδοχεῖόν μας εἶναι εἰς τὴν ὄχθην τοῦ Ἄρνου, ὁ ὁποῖος, ἡσυχος καὶ εὐγενικὸς — ὅπως πρέπει εἰς ἓνα τοιοῦτον ποταμὸν μετ' ἰστορίαν — ἀντικατοπτρίζει τ' ἀντικρυνὰ παλαιὰ σπίτια καὶ τὰς γεφύρας μετ' ἀγάλματα καὶ τὰ στερεὰ βαρέα στηρίγματα, ἔργα σοφὰ καὶ ἀνίκητα ἀπὸ τὰς ὁρμὰς τῶν στοιχείων. Ἡ σιλουέτα τῆς πόλεως ἀπὸ τὸν ἐξώστην μας ποικίλλεται ἀπὸ θόλους ἐκκλησιῶν καὶ ἀπὸ κωδωνοστάσια καὶ ἀπὸ καταφύτους λόφους — τοὺς ὠραίους αὐτοὺς ἀπαλοὺς λόφους τῆς θαυμασίας φύσεως τῆς Φλωρεντίας, τοὺς ὁποῖους μετ' ἰστορίαν καὶ ποιήσιν ἐξωγράφεισαν οἱ παλαιοὶ ζωγράφοι εἰς τὰς Παναγίας των καὶ εἰς τὰς σκηνὰς τὰς θρησκευτικὰς ἢ τὰς μυθολογικὰς. Τὸ βράδυ μετ' ἰστορίαν εἶναι μαγεία ὁ ποταμὸς. Ἔρχονται καὶ μερικοὶ κανταδόροι μετ' ἰστορίας καὶ μανδολίνα καὶ μετ' ἰστορίαν ἰταλικά τραγουδάκια των ἀποσποῦν ὀλίγα πεντάλεπτα.

Τὸ βράδυ εἰς τὰ σκοτεινὰ θέλω ν' ἀνακεφαλαιώσω ὅσα εἶδα τὴν ἡμέραν, ἀλλὰ ποῦ! Πόσοι ἐντυπώσεις στροβιλιζονται καὶ συγχέονται εἰς τὸν πτωχὸν μου νοῦν! Παναγίαι μετ' ἰστορίαν χαμηλωμένα μάτια, τὰ σεμνὰ μέτωπα καὶ τὰ ἄσαρκα σώματα τῶν ἀρχαϊκῶν ζωγράφων, ποῦ ἔχουν ἀκόμη τὴν ἐπήρειαν τῶν Βυζαντινῶν, καὶ Παναγίαι ἀνθρωπινώτεραι μετ' ἰστορίαν χεῖλη καὶ παχουλὰ χέρια τῶν Βενετῶν ζωγράφων, μετ' ἰστορίαν πλουσίας καὶ μεγαλοπρεπεῖς πτυχώσεις — Ἀφροδίται καὶ Ἀἴθαι, μάρτυρες καὶ Ἀπόλλωνες καὶ Ἀδώνιδες, — μοναχοὶ κλαίοντες πρὸ γυμνοῦ καὶ ἀπαισίου κρανίου, — Ἰουδιθ μετ' ἰστορίαν κεφαλὴν τοῦ Ὀλοφέρνου, — Χριστοί, Ἀδὰμ καὶ Εὐαί, — καὶ Νύμφαι καὶ Σάτυροι καὶ προσωπογραφίαι Βασιλέων καὶ Παπῶν καὶ εὐγενῶν καὶ ὄλος ὁ κόσμος τέλος ποῦ ἐνέπνευσε τόσους χρωστίηρας ἐπὶ τόσους αἰῶνας συγχέονται εἰς μίαν ἀενάως κινουμένην εἰκόνα, εἰς μίαν σειρὰν ἀναμνήσεων μέσα μου.

Ἄλλ' ἐκεῖ ὁποῦ θέλω νὰ ἐνθυμηθῶ κάμμιν ἀφελῆ καὶ γλυκεῖαν Παναγίαν π. χ. τοῦ Credi, ἔξαφνα μετ' ἰστορίαν συναρπάζει ὁ Δαυὶδ τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου, ὁ ὁποῖος μεγαλώνει, μεγαλώνει, γίνεται κολοσσὸς καὶ μετ' ἰστορίαν κυττάζει μετ' ἰστορίαν μαρμαρίνα του μάτια, γεμάτα ὑπερηφάνειαν διὰ τὴν νίκην του, καὶ μοῦ φαίνεται ὡς νὰ μοῦ λέγῃ μετ' ἰστορίαν: «Τί εἶσαι καὶ σὺ; ἓνα μυρμηγκι' ὡσάν τόσοι ἄλλοι! ἐμένα μ' ἐπλασεν ἓνας γίγας, ὁ Μιχαὴλ Ἀγγελος, καὶ εἶμαι δυνατὸς καὶ ὠραίος!» Καὶ κυττάζω μετ' ἰστορίαν φόβον καὶ θαυμασμὸν ἔτσι ἀπὸ κάτω, ὡσάν νὰ ἤμαι γονατιστὴ, τὸ ὠραῖον καὶ ὑπερήφανον σῶμα ποῦ εἶνε, ἀλήθεια, ἱκανὸν νὰ καταρρίψῃ ὄλους τοὺς Γολιάθ τῆς ἀσχημίας καὶ τῆς ἀμαθείας· ἀλλὰ σιγὰ - σιγὰ ἐπάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι του ἀρχίζουσαν νὰ πετοῦν μετ' ἰστορίαν χρωματιστὰ καὶ χρυσομένα πτερὰ οἱ Ἀγγελοὶ οἱ αἰθέριοι τοῦ Φρά Ἀγγέλικο καὶ μετ' ἰστορίαν μουσικὰ ὄργανα παίζουν μίαν οὐρανίαν μουσικὴν, ὕμνους εἰς τὴν Παναγίαν ὡς βασίλισσαν τοῦ φωτὸς καὶ τῆς καλωσύνης, καθισμένην εἰς χρυσοῦν θρόνον, εἰς τὸ

χρυσούν φῶς τοῦ οὐρανοῦ καὶ δεχομένην εὐλαβῶς τὸ στέμμα τῆς «*Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν*» ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ Υἱοῦ τῆς καὶ Θεοῦ. — Ὁλη ἡ κατάνυξις, ὅλον τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα ἀπετυπώθη εἰς τὰς χαριτωμένας καὶ φωτεινάς εἰκόνας τοῦ Φρά Ἀγγέλικο τῆς Φιεζόλης, — ἀλλὰ ἰδοῦ, σδύνονται καὶ αὐταὶ καὶ προσβάλλει ὁ χορὸς τῆς Primavera τοῦ Μποτιτσέλλη μετὴν ἀνθοστολίστον Φλώραν — σωστὴν ἀνοιξιν τῆς Τέχνης. Θαρρεῖς ὅτι ἐκεῖναι αἱ Νύμφαι πανηγυρίζουν καὶ θέλουν νὰ χορεύσουν χορὸν θριάμβου, διότι ἠλευθερώθη ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὰς προλήψεις τῆς σκοτεινῆς μεσαιωνικῆς ἐποχῆς καὶ ἀρχίζει ν' ἀγαπᾷ τὴν Φύσιν, καὶ ἡ Τέχνη στρέφεται εἰς τὴν βαθεῖαν σπουδὴν τῆς καὶ γυμνώνει τὰ σώματα καὶ μελετᾷ τὰς κινήσεις καὶ εὐρίσκει τὴν ἀληθινὴν εὐμορφίαν κοντὰ εἰς τὴν ἀλήθειαν. Καὶ ποῦ ν' ἀπαριθμῆσω τὸ τί περνᾷ ἀπὸ τὴν μνήμην μου, ἡ ὁποία τῶρα ἀπέκτεψε σωστοὺς θησαυροὺς ἀναμνήσεων; . . . . .

Φλωρεντία, 20 Αὐγούστου

Ἡ κ. Π., ἡ ὁποία με ἐσυντρόφευε μέχρι τινὸς εἰς τὰς καλλιτεχνικάς μου ἐκδρομὰς, ἀπέκαμε πλέον ἀπὸ Μουσεῖα καὶ με φρίκην ἀκούει τοὺς ἰδικoὺς μου δρόμους, διότι τῶρα πηγαίνω μόνη μου πρὸ πάντων εἰς τὴν Gallerie des Offices καὶ εἰς τὴν Gallerie Pitti. Καὶ ποῦ δὲν ἔχει τέχνην; Μήπως δὲν σκοντάπτει κἀνεὶς εἰς τὸν δρόμον ἀπὸ ἀριστουργήματα; Χθὲς ἐκύτταξα εἰς μίαν πλατεῖαν (del Lignoria) ἐκεῖ ὅπου ἐκάθητο ὁμιλος ἐργατῶν εἰς τὰ πέτρινα καθίσματα ποῦ εἶναι γύρω εἰς τὰς στήλας παλαιᾶς στοᾶς — ἀριστουργήματα ἀνάγλυφα καὶ πίσω ἀπὸ τὰ σκονισμένα καπέλλα τῶν ἐργατῶν ἐξεπρόβαλλαν θαυμασίας τέχνης ὀρειχάλκινα χέρια καὶ κεφάλια ἀλόγων, — καὶ παρέκει ἓνα παιδάκι τοῦ δρόμου ἔπινε νερὸν ἀπὸ τὴν βρύσιν, εἰς τὴν ὁποίαν κάθηται ὠρατὸς ὀρειχάλκινος ἀγριόχοιρος. . . . Καὶ ἐκεῖ πάλιν ποῦ περιπατεῖς καὶ θελήσης νὰ σηκώσης τὸ κεφάλι, ἠμπορεῖς ν' ἀντικρύσης ἐπάνω ἀπὸ θύραν ἐκκλησίας κάμμιαν ὠραίαν χρωματιστὴν μετὰ τὰ δύο ἐκεῖνα χρώματα, τὸ κυανοῦν καὶ τὸ λευκόν, Παναγίαν τοῦ Della Robbia, ἡ κἀνὲν ὠρατὸν παράθυρον μετὰ χίλια δύο σκαλιστὰ κοσμήματα. . . Ἄμ' ἐκεῖνη ἡ ἀρχιτεκτονικὴ; ἐκεῖναι αἱ χαριτωμέναι ἀψίδες; . . . οἱ θόλοι ποῦ δίδουν ὠρατὸν, ποιητικόν, γραφικόν φῶς καὶ σκιάς! . . .

Ἐγυρίσαμεν τοὺς κυριωτέρους περιπάτους, κήπους μετὰ παλαιὰ ὑψηλὰ δένδρα, τῶν ὁποίων τὸ πράσινον χρῶμα θαρρεῖς εἶναι καὶ ἐκεῖνο θαμβὸν ἀπὸ τὸν χρόνον ὅσαν τὸ πράσινο χρῶμα τῶν δένδρων καὶ φυτῶν εἰς τὰς εἰκόνας τοῦ Μποτιτσέλλη καὶ τοῦ Lippi. Ὁραιότατος περιπάτος εἶναι καὶ εἰς τὸ ὕψωμα ποῦ λέγεται Viale del Michelangiolo — ὅπου εἶναι στημένος ἐν ἀντιγράφῳ ὀρειχάλκινος ὁ Δαυὶδ τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου καὶ αἱ τέσσαρες παραστάσεις τῆς Ἡμέρας καὶ Νυκτός, τῆς Πρωίας καὶ τοῦ Σκόφωτος ἀπὸ τοὺς τάφους τῶν Μεδίκων. Ὡ! εἶναι μία θαυμασία πλατεῖα μετὰ ἀπέραντον θεῶν ἐπὶ τῆς πόλεως καὶ τῶν περιχώρων . . . . .

Κόλπος Νεαπόλεως, 29 Αυγούστου

Ἄφηνω πλέον τὴν Ἰταλικὴν γῆν. Πρὸ ὀλίγων ὥρων ἐπεβιβάσθη εἰς τὸ ἀτμόπλοιο «Γαλατᾶς», τὸ ὁποῖον θὰ φύγῃ τὸ ἑσπέρας. Ἐξω θόρυβος φωνῶν, βημάτων, τροχῶν, ἀλυσσίδων τῶν μηχανῶν, ποῦ

Ἡ βραδυνὴ καντάδα ἐν Νεαπόλει κατὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ ἀτμοπλοίου
[στίχοι Θεαλείας Φλωρᾶ Καραβία]

ἀνεδοκατεβάξουν τὰ ἐμπορεύματα εἰς τὰς ἀνοικτὰς ἀποθήκας τοῦ ἀτμοπλοίου, κίνησις ἐπιβατῶν, ναυτῶν, ἀνθρώπων μὲ κιδώτια, μπαῦλα, διάφορα πακέτα καὶ τέλος ὄλη ἡ προετοιμασία τῆς ἀναχωρήσεως. Ὁ ἥλιος ἔδυνε ὀπίσω ἀπὸ τὴν καταπρασίνην ἀκτὴν τοῦ Πανσιλύπου, τῆς θελκτικῆς ἐξοχῆς τῆς Νεαπόλεως, ἐνῶ ἀπὸ τὸ ἄλλο

μέρος ὁ Βεζούβιος χάνει τὰ χρυσορρόδινα χρώματά του, ξεθωρίζει, γίνεται ὄλος ὡσάν ἀπὸ στάκτην καὶ κρύβεται μέσα εἰς ἀτμούς καὶ εἰς ἄχρα νέφη καὶ δὲν βλέπει πλέον κανεῖς, ὡσάν ἄλλοτε, τὸ πύρινόν του μάτι, ἐκεῖ ὑψηλά, ν' ἀγρυπνῆ εἰς τὰ σκοτεινά. — Ἡ πόλις γύρω, ἐξαπλωμένη εἰς τὴν ἀπέραντον ἀκτὴν τοῦ κόλπου, βυθίζεται εἰς τὰ θαμπὰ σκότη, κατάστικτα τώρα ἀπὸ ἄπειρα φῶτα ὡσάν διαμάντια, τὰ ὁποῖα ρίχνουν τὸ καθένα καὶ ἀπὸ μίαν ὀφιοειδῆ χρυσὴν γραμμὴν εἰς τὰ ἦσυχα νερὰ τοῦ κόλπου, ἐνῶ πλήθος λέμβων καὶ ἀκατίων, ἄλλα μὲ πανιά καὶ ἄλλα μὲ κουπιὰ, καὶ μικρὰ βαποράκια, πηγαινοέρχονται ὡσάν σκοτειναὶ σκιαί. Καὶ ἐδῶ ἀπὸ κάτω μᾶς τριγυρίζει πάλιν ἡ βάρκα μὲ τοὺς κανταδόρους·— ἀναγνωρίζω πάλιν τοὺς ἰδίους μουσικούς ποῦ μᾶς ὑπεδέχθησαν τότε τὸ πρῶτ'. Ἐχουν καὶ πάλιν τὴν παλαιὰν μαύρην ὀμβρέλλαν ἀνοικτὴν, ὅπου δέχονται τὰ κερμάτια τῶν ἐπιβατῶν, καὶ τείνουν τοὺς λαιμούς καὶ τὰς χειρονομίας πρὸς τὰ ἐπάνω... Καὶ τί δὲν τραγουδοῦν ὄλοι των, πότε μαζί, πότε ξεχωριστὰ μὲ τὴν σειράν. Ἔως εἰς τὸ μικρὸν δεκαετῆς περίπου κοριτσάκι, ποῦ κάθεται ἀκτένιστο καὶ συμμαζεμένο κοντὰ εἰς τὸ φανάρι, καὶ ἔως τὸ γέρο μὲ τὰ ἄσπρα του μουστάκια καὶ τὸ κυρτὸν του σῶμα, ποῦ προσπαθεῖ ἀκόμη μὲ τὸ καπέλλο στραβὰ καὶ τὴν κιθάραν στὸ χέρι νὰ κάμη καὶ αὐτὸς τὸ μέρος του εἰς τὴν παρέα καὶ μὲ τὴν ἀξίαν του ν' ἀποσπάσῃ καὶ αὐτὸς καμμίαν δεκάραν' ὁ καυμένος! οὔτε ἓνα χειροκρότημα, οὔτε ἓνα μπράβο τοῦ εἶπαν καὶ μοῦ ἐφάνη ὅτι εἰς τὸ τέλος τοῦ τραγουδιοῦ δὲν ἠκούσθη ὁ μεταλλικὸς ἦχος μέσα εἰς τὴν ἀνοικτὴν ὀμβρέλλαν, ὅπως μετὰ τὸν τρελλὸν χορὸν καὶ τὰς προκλητικὰς κινήσεις τῶν δύο εὐλυγίστων Νεαπολιτίδων... Καὶ ὁμως τὸ τραγοῦδι του ἦτον ὠραῖον... ὅσαν παλαιοῦ καιροῦ περιπαθὲς μινόρει εἰς τὸ ὁποῖον ἐπροσπαθοῦσε νὰ δώσῃ μὲ τὴν ξεθωριασμένην του φωνὴν ὄλην τὴν δύναμιν καὶ ὄλον τὸ πάθος ποῦ ἄλλοτε, ποιὸς ξέρει, τί κόσμον εἶχε συγκινήσει!... Καὶ ἅμα τὸν εἶδα τὸν κακόμοιρον νὰ καθήσῃ, ὅσαν κουρασμένος, εἰς τὴν ψυχρὰν σιωπὴν τοῦ πλήθους, ἠσθάνθη ἓνα δάκρυ... καὶ ἐχειροκρότησα γιὰ πρώτη φορά! καὶ ἀκόμη ἔχω λύπην, διότι εἶχα ἐξαντλήσει τὰ μικρὰ μου νομίσματα καὶ δὲν εἶχα τίποτε νὰ τοῦ ρίψω.

Τώρα φεύγομεν πλέον. Ἦμην εἰς τὸ κατάστρωμα καὶ ἐκύτταζα τὴν πόλιν μακρὰν πῶς ἐφευγεν εἰς τὰ σκότη τῆς νυκτός, καταστόλιστη μὲ τὰ μύρια φῶτα, ἐνῶ ἀπ' ἀπάνω μεγάλα ἄσπρα σύννεφα ἔδιδαν μίαν ἐλαφρὰν ὠχρὰν λάμψιν εἰς τὸν δρίζοντα καὶ ὠχρὰς θαμβὰς ἀποχρώσεις εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ὄλα μαζί μοῦ ἐφαίνοντο ὡσάν ὄνειρο καὶ ὡσάν φαντασμαγορία, ἡ ὁποῖα σιγὰ-σιγὰ ἔσβυσεν εἰς τὴν ἀπόστασιν καὶ ἔγινε παρελθόν... Ἐνθυμοῦμαι τὰς πρώτας ἐντυπώσεις μου, ὅταν ἤρχόμην ἐδῶ. Πόσον ἦμην τότε χαρούμενη, πῶς τὸ καρδιοκτύπι τῆς προσδοκίας δι' ὄλα τὰ νέα ποῦ θὰ ἔβλεπα μ' ἔκαμνεν εὐθυμον καὶ ζωηρὰν ὡς παιδί!... Καὶ τώρα ποῦ τὰ εἶδα αἰσθάνομαι μίαν κούρασιν, ὡς νὰ ἔχω γηράσει, ὡς νὰ ἔζησα ἐκεῖ χρόνια καὶ χρόνια... ὡς νὰ ἐπίασαν τὰ χέρια μου τὴν σμί-

λην τὴν ἀθάνατη καὶ νὰ εἰργάσθην εἰς ἐκεῖνα ἐπάνω τὰ ὠραῖα ἀγάλματα τοῦ Δονατέλλο, τοῦ Verocchio, τοῦ Μιχαήλ Ἀγγέλου καὶ ἄλλων ποῦ ἐθαύμαζα, ὡσάν νὰ ἔχω κρατήσῃ καὶ ἐγὼ λιγάκι τὴν παλέτα καὶ τὸν χρωστήρα τοῦ Lippi ἢ τοῦ Μποτιτσέλι, ὡσάν νὰ ἔχω ἐγγίσει τὴν Flora τοῦ Τισιανού καὶ ὥρας νὰ ἐτυραννήθηκα ἕως ὅτου εἶρω τοὺς τόνους ἐκείνους τοὺς ἀσυλλήπτους τοῦ Andrea del Sarto, τοὺς ὁποίους ἔχει μὲ τόσην τέχνην καὶ τρυφερότητα χυμένους εἰς τὰς γραφικωτάτας του Παναγίας... Μοῦ φαίνεται ὅσάν νὰ ἔζησα ἔτσι μὲ τοὺς παλαιοὺς ἐκείνους τεχνίτας ὀλίγας, ἀλλὰ μεγάλας ὥρας, ὥρας ποῦ ἔχουν πολλήν ζωὴν συγκεντρωμένην καὶ ἡσθάνθησαν χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν, ὅπως θὰ ἡσθάνοντο καὶ ἐκεῖνοι ὅταν ἐδημιουργοῦσαν τὰ ἔργα των... ὡσάν νὰ ἐπέρασεν ἕνας κόσμος φωτεινός καὶ ἔλαμψε μέσα εἰς τὴν ψυχὴν μου καὶ τὴν συνετάραξεν ὅλην καὶ τῶρα μοῦ μένει ἡ δόνησις καὶ ἡ ταραχὴ μὲ μίαν ἀόριστον εὐχαρίστησιν — ἕνα γλυκὺ φῶς — καὶ προτιμῶ, ἀλήθεια, αὐτὴν τὴν ἀνησυχίαν τῆς ψυχῆς πορὰ τὴν ἡρεμίαν ποῦ ὁμοιάζει ὅσάν ὕπνος καὶ ὅσάν νάρκη. Αὐτὴ θαρρῶ μὲ κάμνει νὰ εὐρίσκω ὅλα ὠραιότερα καὶ νὰ αἰσθάνωμαι βαθύτερα, ὅτι ἡ Φύσις εἶναι ἡ ἀνεξάντλητος πηγὴ τῆς Τέχνης! Μὲ τί γαλήνην καὶ μὲ πόσην ἀγάπην ἐμελετοῦσαν τὴν φύσιν οἱ παλαιοὶ Τεχνῖται καὶ πῶς, ἐνῶ ἔχουν τὴν ἰδίαν λατρείαν πρὸς τὴν φύσιν, ὁ καθεὶς των εἰς τὰ ἔργα του ἔχει ἰδικόν του τύπον καὶ ἰδικόν του ρυθμόν. — Καὶ αὐτὸ ἀρχίζει ἐκεῖ ὅπου παύουν αἱ συνθῆκαι καὶ οἱ περιορισμοὶ τῆς Βυζαντινῆς Τέχνης, ἡ ὁποία εἶναι ἡ πρώτη των διδάσκαλος.

ΘΑΛΕΙΑ ΦΛΩΡΑ

ΠΑΡΗΓΟΡΙΑ

[Ἀπὸ τὰ « Πλεκτὰ Τραγούδια »]

ΠΑΡΑΣΕΝΟ! κάθε φορὰ ποῦ ἡ λύπη μ' ἀνταμώνει,
 ποιὲ της ἀσυνιρόφρευτη, ποτὲ δὲν εἶνε μόνη...
 Πάντ' ἀπὸ πίσω ἀκολουθεῖ μιά, ποῦ σοῦ μοιάζει ἐσένα,
 μὲ χεῖλη γλυκογέλαστα, μὲ μάτια δακροσυμένα,
 εἶσι ὅπως εἶσαι, ἀγάπη μου, σὲ κάθε συμφορὰ μου...
 Κάποτε τὴν ἐρώτησα: — « Μὰ ποιὰ εἶσαι σύ, κυρά μου,
 ποῦ τὰ χεῖλάκια σου γελοῦν καὶ τὰ ματάκια κλαῖνε; »
 Κ' ἐκείνη μ' ἀποκρίθηκε: — « Παρηγοριά μὲ λένε ».

ΙΩ ΠΟΛΕΜΗΣ